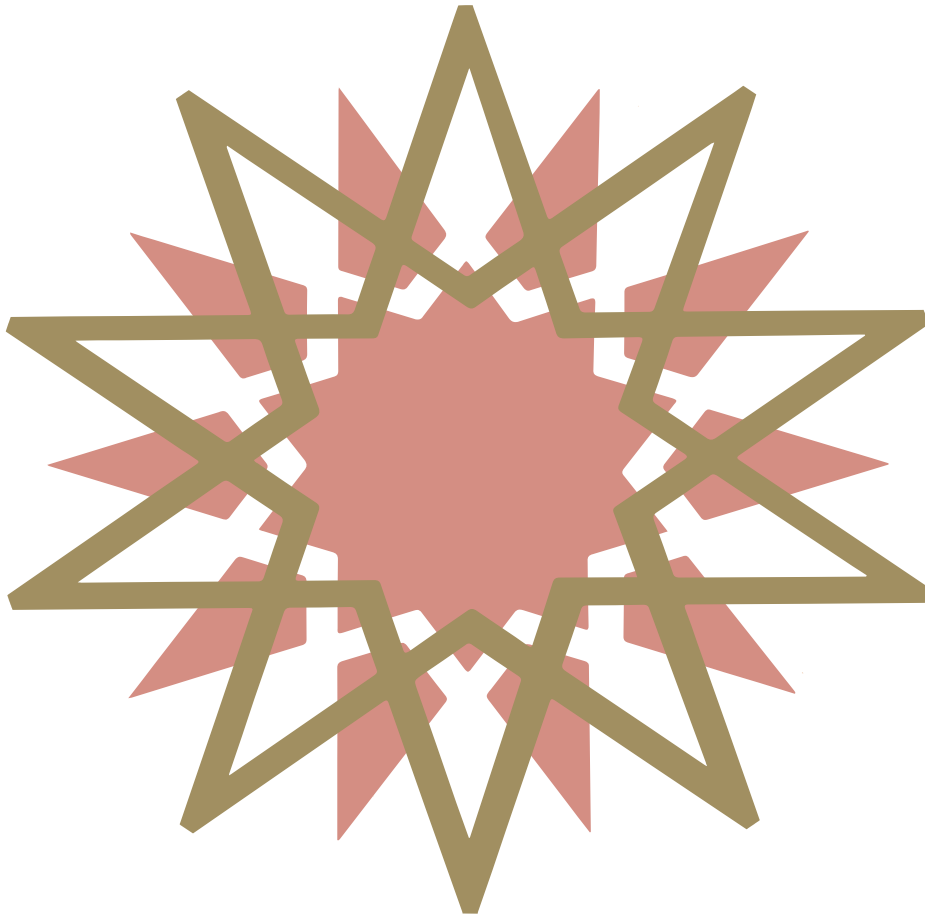

VI

YILDIZ 12-13 Aralık 2019
ULUSLARARASI
• SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

Tam Metin Bildiri Kitabı

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

VI. YILDIZ ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ**12-13 Aralık 2019****İSTANBUL****Kongre Onursal Başkanı**

Prof. Dr. Bahri Şahin

Düzenleme Kurulu

Prof. Dr. Ali Fuat Arıcı

Prof. Dr. Mehmet Akif Okur

Prof. Dr. İbrahim Kocabaş

Prof. Dr. Turan Sağer

Doç. Dr. Mustafa Başaran

Dr. Öğr. Üyesi Sema Aydın

Arş. Gör. N. Banu Süer

Arş. Gör. Mahmut Bilgetürk

Arş. Gör. Yunus Savaş

Arş. Gör. Tuğba Özbek

Arş. Gör. Mustafa Erol

Öğr. Gör. Işıl Dönümcü

İlknur Yılmaz

Bilim ve Hakem Kurulu

Prof. Dr. Adnan Küçüköğlü, Atatürk Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Ali Fuat Arıcı, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Ali Göçer, Erciyes Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Aynur Koçak, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Ayşe Banu Karadağ, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Ayşe Melek Özyetgin, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

- Prof. Dr. Bedri Gencer, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Birsal Karakoç, Uppsala University, İsveç
Prof. Dr. Cemal Zehir, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Çavuş Şahin, 18 Mart Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Esin Can, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ensar Yılmaz, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Feride Gönel, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Francesco Scalera, University Of Bari “Aldo Moro”, Italy
Prof. Dr. Güler Aras, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Halit Keskin, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hayati Akyol, Gazi Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Hüseyin Taştan, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. İbrahim Kırcova, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. İbrahim Kocabaş, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. İlhan Erdem, İnönü Üniversitesi, Türkiye
Prof. İlhan Özkeçeci, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Jamaluddin Husain, Purdue University, USA
Prof. Dr. Kenan Aydın, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Kürşad Yılmaz, Manas University, Kırgızistan
Prof. Dr. M. Engin Deniz, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Ayşegül Baykan, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Mehmet Akif Okur, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Mehmet Hacısalihoglu, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Mehmet Gürol, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Melike Bildirici, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Merziyye Necefova, Azerbaycan Millî İlimler Akademisi, Azerbaycan
Prof. Dr. Mumtaz Akhter, University of Punjab, Pakistan
Prof. Dr. Mustafa Gündüz, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Murat Demircioğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Murat Donduran, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nihat Erdoğmuş, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Niyazi Kahveci, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye
Prof. Dr. Nevin Coşar, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Qalip Sayilov, Azerbaijan National Academy Of Scinces, Azerbaijan

Prof. Dr. Sait Öztürk, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Salih Durer, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Sefa Bulut, İbn Haldun Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Selahattin Turan, Uludağ Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Selma Yel, Gazi Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Selim Aren, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Selim Hilmi Özkan, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Sündüz Kasar, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Suat Ungan, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Timothy Rasinski, Kent State University, USA

Prof. Dr. Turan Sağer, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Yahya Altinkurt, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Yavuz Erişen, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Yonca Gürol, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Yusuf Tepeli, Akdeniz Üniversitesi, Türkiye

Prof. Dr. Zühal Ölmez, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Alparslan Okur, Sakarya Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Ayfer Şahin, Ahi Evran Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Ayrin Ersöz, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Celile Ökten, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Ceren Erdin Gündoğdu, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Cüneyt Akar, Uşak Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Dursun Ali Tokel, Fatih Sultan Mehmet V. Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Erol Duran, Uşak Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Elmira Adilbekova, Ahmet Yesevi Üniversitesi, Kazakistan

Doç. Dr. Kerem Karaosmanoğlu, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. M. Abdullah Aslan, Erzincan Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Bekir İnce, İstanbul Medeniyet Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. M. Eyyüp Sallabaş, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Murat Ateş, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Muhammet Başbuğ, İstanbul Üniversitesi, Türkiye

Doç. Dr. Mustafa Başaran, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

PRESERVICE SCIENCE TEACHERS' ATTITUDES TOWARD CHEMISTRY LABORATORY & PERCEIVED DIFFICULTY OF EXPERIMENTS	2394
İNSAN KAYNAKLARI YÖNETİMİNDE DİJİTALLEŞME ÜZERİNE KAVRAMSAL BİR ÇALIŞMA.....	2402
BÜYÜKŞEHİR BELEDİYELERİNDE SOSYAL MEDYA KULLANIMI: SORUNLAR VE ÖNERİLER	2407
POLİTİKAYI HANNAH ARENDT'LE BİRLİKTE YENİDEN DÜŞÜNMEK.....	2421
YERİN RUHU KAVRAMINI MEKÂNSALLAŞTIRMAK: GALATA VE EYÜP SULTAN	2430
GÜNÜMÜZ CAMİLERİNDE KADINLAR MAHFİLİ: KAHRAMANLAR CAMİ VE AYŞE ILICAK CAMİ*	2443
GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE ÜSKÜDAR'DA İKİ CAMİ: MİHRİMAH SULTAN CAMİ VE MARMARA İLAHİYAT CAMİ	2456
BRİTANYA İMPARATORLUĞU'NUN SAVAŞI KARŞISINDA BİR İRLANDALI: ROGER CASEMENT VE AVRUPA'YA KARŞI İŞLENMİŞ SUÇ.....	2471
THE MODERATING ROLE OF ORGANIZATIONAL CULTURE ON THE RELATIONSHIP BETWEEN LEADERSHIP BEHAVIOUR AND ORGANIZATIONAL COMMITMENT	2482
TANZİMAT ŞİİRİNDE KÖTÜLÜK PROBLEMİ VE TEODİSE ARAYIŞLARI	2493
BORSA İSTANBUL SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ENDEKSİ DUYURULARININ FİRMA DEĞERİNE ETKİSİ.....	2510
ORTAOKUL ÖĞRETMENLERİNİN PROAKTİF DAVRANIŞLARI	2520
KÜLTÜR POLİTİKALARI BAĞLAMINDA İBB ŞEHİR TİYATROLARI'NA BAKIŞ	2532
YENİ KAMU DİPLOMASİSİ VE DEVLET DIŞI AKTÖRLER	2541
TOPLAM ÜRETKEN BAKIMDA (TPM) OTONOM BAKIM ETKİNLİĞİ ÜZERİNE ÖRNEK BİR ÇALIŞMA	2555
YABANCI DİL OLARAK TÜRKÇE ÖĞRETİMİ DERS KİTAPLARINDA KELİME ÖĞRETİMİ: YEDİ İKLİM TÜRKÇE A1 ÖRNEĞİ.....	2562
MEDENİ YARGIDA HUKUKA AYKIRI ŞEKİLDE ELDE EDİLMİŞ DELİLLER....	2574
FYODOR MİHAYLEVİÇ DOSTOYEVSKİ'NİN 'ÖTEKİ' ADLI ROMANINDA YABANCILAŞMA OLGUSU VE ÖTEKİ'NİN YARATIMI	2582
OKUL İMAJININ OLUŞUMUNDA LİSE MÜDÜRLERİNİN ROLÜNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE YÖNETİCİ GÖRÜŞLERİ.....	2588
CİNSİYETE GÖRE GELİŞME ENDEKSİ KAPSAMINDA DEĞERLENDİRİLEN DÜNYA ÜLKELERİNİN KÜMELEME YÖNTEMİ İLE TEKRAR DEĞERLENDİRİLMESİ	2598

POLİTİKAYI HANNAH ARENDT'LE BİRLİKTE YENİDEN DÜŞÜNMEK

Adem Çelik

Dr. Öğr. Üyesi Kafkas Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi, ademcelik36@hotmail.com

Metehan Karakurt

Doktora Öğrencisi, Kocaeli Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi,
metehankarakurt36@gmail.com**Özet**

Modern politika tanımlarında hâkim kavramlardan söz etmek olasıdır. Bu kavramlar arasında; iktidar, şiddet, hiyerarşi, güvenlik, kaynak dağıtımı öne çıkanlardır. Politika, birçoklarına göre, iktidarın ve gücün nasıl dağıtıldığı ve kullanıldığıyla ilgilidir. Politika, salt iktidarla ilişkili bir biçimde tanımlandığında, şiddet, politikanın etkili araçlarından birisi gibi görünür. Hatta daha ileriye gidilerek, şiddet, iktidarın dışavurumu olarak görülür. C. W. Mills'in, "siyaset iktidar mücadelesinden ibarettir; iktidarın nihai biçimi ise şiddettir" ya da Mao Zedong'un "siyaset, kan dökülmeyen savaş; savaş ise kan dökülen siyasettir" sözleri, siyaset ile şiddetin birlikte düşünülmesinin en tipik örnekleridir. Hükmetme sanatı, iktidar elde etmek ve iktidarı azamileştirme biçiminde tanımlanan siyasetin, şiddeti meşru görmesi kaçınılmaz görünmektedir. Bu tanımdan hareket edenler, en iyi ihtimalle, meşru ve gayri-meşru şiddet arasında bir ayrıma yönelirler. Bu ayrım da şiddetin politik bir etkinlik olarak meşrulaştırılmasını onaylar. Siyaseti, iktidar ve şiddet üzerinden tanımlayan hâkim yaklaşıma dönük eleştiriler de vardır. Siyaseti başka türlü tanımlamanın imkânı olup olmadığı sorusundan hareket eden bu yaklaşımlar, alternatif bir politika anlayışı ortaya koymaya çalışırlar. Bu tip politika anlayışına sahip düşünürlerin başında Hannah Arendt gelmektedir. Sahte ve sahici politika ayırımından hareket eden Arendt, sahici politikanın merkezine eylemi yerleştirir. Eylem, insanların kendilerini gerçekleştirmesini, sahici kılmasını, diğer insanlarla birlikte yaşamasını sağlayan süreçleri başlatma ve kesintiye uğratma yetisidir. Bu bakımdan politika, birlikte yaşama, kamusal meseleler hakkında tartışma ve ortak dünya için eylemde bulunma etkinliğidir. Kamusal alanda, eşitlerinin gözü önünde eylemde bulunma kişinin benzersizliğini göstermesine neden olur. Bu bakımdan, eşitlik ve çoğulluk politikanın koşuludur. Arendt, sadece eylemi değil, "söz"ü de politikanın merkezine yerleştirir. Arendt için politik yaşam, eyleme dökülmüş söz üzerine kuruludur. Politikanın söz ile ilişkilendirilmesi, açıktır ki, şiddeti dışlar. Arendt'e göre şiddet dilsizdir ve hiçbir zaman politikanın merkezi olan eyleme dökülmüş sözün neden olduğu süreç başlatma ve yaratıcı olma özelliğine sahip değildir. Bu çalışmanın amacı, politikayı Arendt'le birlikte yeniden düşünmenin, yeni bir politika tanımı için sağlayacağı imkânları tartışmaktır.

Anahtar Kelimeler: Çoğulluk, eylem, kamusal alan, şiddet, söz.

Abstract

It is possible to talk about dominant concepts in modern political definitions. Among these concepts; power, violence, hierarchy, security and resource allocation are the prominent ones. For many, politics is how power and authority is distributed and used. When politics is defined in relation to pure power, violence appears to be one of the effective means of politics. Even, with a further extent, violence is seen as an expression of power. As said by C. W. Mills' "politics is a struggle for power, the ultimate kind of power is violence" or the way Mao Zedong puts it "politics is war without bloodshed, while war is politics with bloodshed" are the most typical examples of violence and politics together. It is inevitable for politics, which is defined as art of ruling, obtaining power and maximizing power, to see violence as legitimate. User of this formulation most commonly tend to distinguish between legitimate and illegitimate violence. Making this distinction confirms the legitimization of violence as a political action. There are also criticisms of the dominant approach that defines politics through power and violence.

These criticisms, by asking whether it is possible to provide a different definition, try to emerge an alternative understanding of politics. Hannah Arendt is one of the prominent thinkers of this current. Through distinguishing the fake and authentic politics, she places action at the center of authentic politics. Action is the ability to initiate and interrupt processes that enables people to realize themselves, make them authentic and live with other humans. In this respect, politics is the act of living together, discussing public issues and taking action for the common world. Acting in the public sphere before their peers causes the person to show uniqueness. In this respect, equality and plurality are the condition of politics. Arendt places not only action, but also “speech” at the center of politics. For Arendt, political life is based on action. The association of politics with the speech clearly excludes violence. According to Arendt, violence is mute and never has the ability to initiate and be creative of the process caused by action, which is the center of politics. The aim of this paper is to rethink politics through Arendt’s views and discussing the possibility of a new definition for politics.

Key words: Plurality, action, public sphere, violence, speech.

Giriş

İktidar, hiyerarşi, şiddet, kaynak dağıtımı, güvenlik gibi kavramlarla ilişkilendirilen politika tanımlarına alternatif arayan siyaset bilimcilerin yöneldikleri düşünürlerin başında Hannah Arendt gelmektedir. Arendt, başka anlamlar yüklediği diğer kavramlar gibi politikayı da hâkim tanımlardan farklı bir şekilde ele alıp değerlendirmiştir. Politika teorisinin merkezine eylemi yerleştiren Arendt, Antik Yunan’dan Modern Çağ’a *vita activa* dediği aktif yaşam içindeki bireyin var oluşu üzerinde durmuş, kamusal alanın ve politik olanın ne olduğu sorularını tartışmıştır. Çalışmalarında Batı düşüncesinin kökenlerini irdeleyen Arendt, bu düşünce geleneğine çeşitli eleştiriler yönelmiş ve Aristoteles gibi Antik düşünürlerden esinlenerek yeni bir politika tanımına yönelmiştir. Çoğu zaman yöneten-yönetilen ilişkisine, iktidar mücadelesine ve kaynak dağıtımına indirgenen modern politika, halkın politik süreçlere ilişkin bir olumsuz tutum takınmasına neden olmaktadır. Birçok demokratik ülkede seçimlere katılım oranının düşüklüğü, halkın siyasal süreçlere ilgisizliği modern demokrasilerin yaşadığı krizin örnekleri olarak okunabilir. Öyle ki, halk arasında politikanın pejoratif çağrışımlarına sıkça rastlamak mümkündür. Bunun temel nedenlerinden birisi; hiç kuşkusuz modern politika anlayışıdır. Antik ile modern dönem arasında politika tanımları, politik etkinliğin neliği ve niteliği bakımından önemli farklılıklar söz konusudur. Antik dönemde, insanın doğası gereği politik bir varlık olarak görülmesi, insani etkinlikler içinde politikanın en yüksek konuma getirilmesine yol açmıştır. Antik düşünürler politikayı, ortak sorunların eşitlerin gözü önünde tartışıldığı ve eşitsizliği dışlayan bir çoğulluk uzamı olarak değerlendirmiştir. Buna karşın Machiavelli ile birlikte politika, güç, iktidar ve şiddet kavramları ekseninde tanımlanmaya başlanmıştır. Antik Yunan’da kamusal-politik alanın dışında tutulan şiddet, modern dönemde politikayı tanımlayan temel kavramlardan birisi olmuştur (Çelik & Aykotalp, 2017).

Modern dönemdeki hâkim politika tanımlarında kullanılan kavram setlerine itiraz eden Arendt, yeni bir politika tanımı yaparken kullanılabilir alternatif kavram setleri önermektedir. Hiyerarşi, tahakküm, güç, şiddet, eşitsizlik üzerinden yapılan politika tanımlarının, modern kapitalist toplumun doğasından hareketle oluşturulduğu söylenmelidir. Diğer bir ifade ile bu tanımların sosyo-ekonomik bir temeli bulunmaktadır. Dolayısıyla hâkim politika tanımlarının içinde yaşadığımız dünyadaki mevcut ilişkileri çözümlenmeye katkı sağladığı söylenebilir. Ancak, bu politika tanımları, içinde yaşadığımız dünyanın yeniden üretilmesine neden olmakta ve bu türden ilişkileri normalleştirmektedir. Bundan dolayı reel olan ideal olana dönüşmekte ve başka bir politikanın imkânı olmadığı varsayımı yaygınlaştırılmaktadır. Ancak, mevcut politika tanım ve anlayışına alternatif arayışından vazgeçilmemelidir. Bu arayışın ilk durağı hâkim politika tanımlarının dışında bir politika tanımı yapmanın mümkün ve gerekli olduğunu kabul etmektir. Demokrasilerin yaşadığı krizi aşmanın asgari koşullarından birisi de budur. Bundan dolayı politikada yeni bir dil, söylem ve tanım arayışı içinde olanlar için Arendt önemli bir düşünsel esin kaynağı olabilir.

Hakiki ve sahte politika ayrımına yönelen Arendt, modern toplumda sıklıkla referans verilen araçsal politika tanımlarını eleştirerek hakiki bir politika tanımına yönelir. Hâkim araçsal politika tanımlarını

eleştiren bu çalışma, politikayı Arendt'le birlikte düşünmenin yeni bir politika tanımına yönelmeye imkân sağlayabileceğini göstermeyi hedeflemektedir. Bunun için ilk önce Antik Yunan'daki politika ile modern politika arasındaki farklar ele alınacak, daha sonra Arendt'in politika tanımında başvurduğu kavram setleri incelenecek ve nihayetinde politikayı Arendt'le birlikte düşünmenin neden önemli olduğu sorusu yanıtlanacaktır.

1. Antik Yunan'dan Günümüze Politika

Eski Yunancadan gelen politika sözcüğü, *polis* (kent-devleti/site) ve *polites*'e (kamusal yurttaş) ait işleri belirtmek için kullanılmıştır. Yunan siyasal düşünürlerinin eserlerini Latinceye çeviren Romalılar ise, politik olanı nitelemek için *res publica*'yı (kamusal şeyler) tercih etmişlerdir. Eski İngilizcede *res publica* ile aynı anlamı çağrıştıran *commonwealth* (ortak refah) sözcüğü de kamusal iyiye işaret etmektedir. Günümüzde pejoratif bir şekilde ele alınan politika sözcüğü, etimolojik kökeniyle karşıt bir biçimde kullanılmaktadır. Nitekim başlangıçta ortak iyiye ve kamusal alana gönderme yapan politika kavramı, anlam kaybına uğrayarak kamusal alandan soyutlanmış bir biçimde, salt güç, yöneten-yönetilen ilişkisi ve rant bölüşümü ile ilişkilendirilmiştir (Berktaş, 2011, s. 14-15).

Hem Antik hem de modern dönemlerde politika ilişkin yaklaşımlar şu soruya verilen yanıt üzerinden şekillenmektedir: “*Siyaset bir yaşam biçimi midir yoksa araç mudur?*” (Bağcı, 2009, s. 12). Nitekim bu soruya verilen yanıtlar birbirinden farklıdır. Ayrıca, ister normatif isterse de deskriptif olsun tüm kavramlar, onları ele alıp değerlendirenlerin ideolojik perspektifleri bağlamında bir anlam kazandığı için (Berktaş, 2011, s. 14), tek ve hakiki bir politika tanımından ziyade farklı politika kavrayışları üzerinde durmak, politikayı ve politik olanın anlamını daha anlaşılır kılacaktır.

Antik düşünce geleneğinin en önemli üç filozofundan birisi olan Sokrates, insan yaşamının temel amacının erdem olduğunu savunmuştur (Platon, 2017, s. 33). Erdemli bir yaşamın sadece poliste kurulabileceğine ilişkin varsayım, erdem ile politika arasında kopmaz bir ilişkinin varlığına işaret etmektedir. Sokratesçi gelenek açısından polis, insanların zorunlu ihtiyaçlarını giderdikleri bir alan değil, yurttaş olarak kamusal meseleler hakkında tartıştıkları, yaşamın anlamını sorguladıkları ve böylece erdemli birer yurttaş haline geldikleri yegâne politik birlik türüdür. Sokrates'in kendisini mahkûm eden politik toplumun yasalarından kaçmayı ahlaki olarak doğru bulmaması ve buna karşın cezalandırılması, Platon'un politika ve yurttaş hakkındaki düşünceleri üzerinde etkili olmuştur. Polis'in varlık gerekçesini insanların zaruri ihtiyaçlarını tek başına giderememesiyle açıklayan Platon (1975, s. 59), Sokrates'ten farklı bir politika tanımına yönelmiş, eylem ve politikayı felsefeye göre ikincil kılmıştır. Platon'un, polis'e ve onun özgürlük anlayışına yönelttiği eleştiriler, geleneksel politik düşüncesinin zeminini oluşturmaktadır. Çerçevesini felsefenin belirlediği bir politika teorisi geliştiren Platon, sadece filozofların hakkında bilgi sahibi olduğu *idealar*'ı cisimleştiren bir ideokrazi, yani ayrıntılı bir devlet tasarımı inşa etmiştir (Berktaş, 2016, s. 55-56). Yurttaşların, polisi ilgilendiren kamusal meseleler hakkında eşitlerinin gözü önünde tartışma yürütmesi anlamına gelen politika tanımından farklı bir tanıma yönelen Platon, uyumlu bir toplumun nasıl mümkün olacağı sorusuna yanıt aramıştır (Platon, 1975, s. 122). Diğer bir ifade ile politikayı, farklı sınıfların birbirleriyle uyumlu bir biçimde çalışmasına olanak sağlayacak bir yönetim ya da hükmetme tekniğine indirgemıştır. Platon'un ideal devletinde kamusal tartışmanın yerini, hakikate sahip filozofun yönetimi almıştır. Bundan dolayı Platoncu gelenek Antik Yunan demokrasısından farklı bir anlayışa yönelmiştir. Platon'la birlikte politika, mutlak felsefi kuralların uygulanması gereken bir alan biçimini almıştır (Berktaş, 2011, s. 44).

Platon'un öğrencisi olan Aristoteles, hocasının devlet ve politika hakkındaki fikirlerine eleştirel bir gözle bakmıştır. Platon'un uyumlu bir toplum arayışını ve birlik vurgusunu eleştiren Aristoteles, filozofun bilgeliğinin karşına yurttaşların ortaklaşa bilgeliğini çıkarmıştır (Aristoteles, 2004, s. 39). Diğer taraftan politik toplumun varlık gerekçesinin zorunlu ihtiyaçların giderilmesi olamayacağını savunarak “iyi yaşam” ve “mutluluk” kavramlarını politikanın merkezine yerleştirmiştir (Aristoteles, 2004, s. 9). Aristoteles için politika kendiliğinden ve her yerde ortaya çıkan bir olgu değildir. Politika, sadece insanlar tarafından yaratılan, özgür ve eşit yurttaşların bulunduğu polis örgütlenmesinde gerçekleşmektedir (Berktaş, 2016, s. 45-46). Aristoteles insanı “*zoon politikon*” (siyasal hayvan) ve “*zoon logon echon*” (konuşan akıllı hayvan) şeklinde tanımlar ve bu iki tanım birbirini destekleyerek politika

yapmanın zeminini oluşturur (Berktay, 2011, s. 14). Politikayı insanın yetkinleşmesine yönelik bir etkinlik olarak değerlendiren Aristoteles, siyasal boyuttan yoksun bir insanın, bitki veya diğer hayvanlardan bir fakının olmayacağını düşünür (Bağce, 2009, s. 20). Bu bakımdan amacı iyi yaşam olan politika, yurttaşları nitelikli ve iyi insan kılmaya, insanların iyi eylemlerde bulunmasını sağlar (Aristoteles, 2017, s. 22). Aristoteles için politika ve etik arasında sıkı bir ilişki vardır. Pratik bilimlerin iki alt türü olan politika ve etik, en yüce iyinin pratikleştirilmesini hedefler. Diğer bir ifade ile Aristoteles için en yüce iyinin ne olduğunu bilmek “iyi insan” olmak için yeterli değildir. Hem Sokrates hem de Aristoteles, iyi bir insan olmak için iyi eylemlerde bulunmak gerektiğini savunurlar. Bu bakımdan iyinin bilgisine sahip olmak kadar, iyi eylemlerde de bulunmak gerekir. Kamusal-politik alan iyi eylemlerde bulunmaya olanak sağlar. Aristoteles, yaşam ve iyi yaşam arasında bir ayrıma yönelir ve yaşamı, biyolojik yeniden üretimle ilişkilendirir. Bu bakımdan beslenme, barınma, üreme gibi zorunlu ihtiyaçlar insanın biyolojik yeniden üretimi ile ilişkilendirilerek haneye (oikos) havale edilir. Hane ya da özel alan insanların biyolojik yeniden üretimlerini gerçekleştirdikleri bir zorunluluk ve eşitsizlik alanıdır. Buna karşın, iyi yaşamın üretildiği kamusal alan eşitliğin ve özgürlüğün alanı olarak betimlenir. Yurttaşların kamusal meseleleri özgürce tartıştıkları kamusal alan ve politik etkinlik şiddeti dışlayan sözün alanıdır. Bu, Aristoteles’in düşüncesinde eşitsizlik ve şiddetin olmadığı anlamına gelmemektedir. Ancak Aristoteles, eşitsizlik ve şiddeti özel alana havale eder ve kamusal alanın dışında bırakır (Çelik & Aykotalp, 2017, s. 224). Politik etkinliğin merkezine yurttaş kavramını yerleştirir ve yurttaşı, yargıya, yasama ve yürütmeye katılan kişi olarak tanımlar. Bu bakımdan yurttaşı diğerlerinden ayıran siyasal ve yönetsel görevler almasıdır (Aristoteles, 2004, s. 70). Ortaçağ döneminde ise, Aquinum’lu Thomas gibi düşünürler politika kavramını, salt yönetime indirgememiş, yurttaşların siyasal kararlara katılması bağlamında ele almıştır. Aristoteles’ten etkilenerek ele aldığı “politika” ve “yurttaş” kavramlarını dönemin değişen toplumsal koşullarına uyarlayan Thomas, siyasal rejimler hakkında değerlendirmelerini de bu eksende yapmıştır (Ağaoğulları & Köker, 1991, s. 220).

Sokrates ve Aristoteles geleneğinde etik ve erdemle arasında sıkı bir bağ kurulan politika anlayışı, Machiavelli ile birlikte yerini araçsal politika kavranışına bırakmıştır. Politikayı iktidar elde etme ve azamileştirme sanatı biçiminde tanımlayan Machiavelli, etik ve siyaset arasındaki bağı koparmış ve güç kavramı politik etkinliğin merkezine yerleştirmiştir. Modern politikanın kurucusu olarak kabul edilen Machiavelli ile başlayan siyasal anlayış, insanın özünde bencil, hırslı ve sınırsız güç peşinde koşan bir varlık olduğu anlayışından hareket etmiştir. Machiavelli’nin insanı kendi çıkarları peşinde koşan bir varlık olarak tanımlaması, siyasal toplumun amacını iyi yaşam olmaktan çıkarıp, yaşam haline getirmiştir (Çelik & Aykotalp, 2017, s. 231). Nitekim Machiavelli insanları “nankör”, “dönek” olarak nitelmiş, çıkarları söz konusu olduğunda her şeyi yapma potansiyellerine göndermede bulunmuştur (Machiavelli, 1955, s. 66). Mutlakiyetçi düşünürlerin ilk isim olan Machiavelli’nin temel kaygılarından birisi, İtalyan siyasal birliğini sağlayacak Mutlakiyetçi bir liderin yaratılmasıdır. 16. ve 17. yüzyıl Batı siyasal düşüncesi, Avrupa’da yaşanan çatışmaların nasıl sonlanacağı sorusuna yanıt aramıştır. Doğa durumunu bir savaş durumu olarak ele alan Hobbes, bir insanın kendi varlığını korumak amacıyla diğer insanlar üzerinde egemenlik kurmasına anlaşılır olduğunu ifade eder (Hobbes, 2007, s. 93). Öte yandan, Hobbes’un siyasal toplumu inşa eden sözleşmesiyle birlikte siyasal toplumun hedefi iyi yaşam olmaktan çıkıp, yaşama indirgenmiştir. İnsanların yaşamları ve güvenlikleri uğruna siyaset yapma haklarından feragat etmeleri gerektiği fikri, politik toplumdan dışında tutulması gereken etkinliklerin, politik toplumun esas amacı haline gelmesi tehlikesini de beraberinde getirmiştir (Çelik & Aykotalp, 2017, s. 232).

Machiavelli ve Hobbes’un modern çağın egemen siyasal rasyonelliğinin simgeleyen siyasal modellerinin etkileri, politikanın tanımını da köklü bir biçimde değiştirmiştir. Max Weber, Joseph A. Schumpeter, David Easton, Harold Lasswell, Friedrich A. Hayek ve Robert Dahl gibi sosyal bilimlerin önde gelen isimlerinin politika tanımları, Machiavelli ve Hobbes’un araçsal politika yaklaşımlarına benzerlik gösterir (Bağce, 2007, s. 2). Max Weber politika sözcüğünden yalnızca devlete ait işleri anlamamız gerektiğini düşünmüş, politikayı siyasal topluluğun yönetim etkinliğine indirgemıştır (Weber, 2006, s. 26). Weber için politika, başkaları adına karar verme, onlar üzerinde iktidar kurma, yönetme ve olayların akışını belirleyebilme gücüdür (Berktay, 2016, s. 42). Weber’in araçsal politika

kavrayışı, kendisinden sonraki düşünürler tarafından farklı terimlerle tekrar türetilmiştir. Politikayı sistem ekseninde analiz eden Easton, siyaseti toplumdaki değerlerin otorite yoluyla dağılımı olarak tanımlamıştır. Benzer bir biçimde, Lasswell ve Robert Dahl'ın da politikayı ekonomiyle ilişkilendirerek tanımladıkları görülmektedir (Bağcı, 2007, s. 4). Bu düşünürlerin tamamı politikayı, ekonomiden veya savaştan devşirilmiş kavramlarla tanımlamaya çalışmışlardır. Bu itibarla modern politika tanımlarında, erdem, iyi yaşam ve etik gibi kavramlar yerini, güç, tahakküm, şiddet ve şiddetin yoğunlaşmış hali olan savaşa bırakmıştır. Bu dönemde politika ve savaş aynı amacın gerçekleşmesini sağlayan araçlar olarak tanımlayanlar olmuştur. Diğer bir ifade ile savaş ve politika arasında simbiyotik bir ilişki kurulmuştur. Etik ile politika arasındaki bağın kopuşu, siyaset ve ekonomi arasında da çeşitli bağların ve benzerliklerin kurulmasının yolunu açmıştır. Halkın, politika ve demokratik katılıma olan ilgisizliğinin nedenlerinden birisi de bu politika anlayışıdır.

Tam da bu noktada Arendt, modern dönemde hâkim olan politika anlayışlarına eleştiriler yöneltmektedir. Arendt'e göre modern politika tanımları, şiddet ve iktidar uzlaştırarak, politikanın enstrümanları haline getirmektedir. C. W. Mills'in "*tüm siyaset, iktidar mücadelesinden ibarettir; iktidarın nihai biçimi şiddettir*", Clausewitz'in "*savaş, siyasetin başka araçlarla sürdürülmesidir*" ya da Mao Zedong'un "*siyaset, kan dökülmeyen savaş; savaş ise kan dökülen siyasettir*" biçimdeki sözleri bu anlayışın tipik örnekleridir (Arendt, 1997, s. 15, 41). Arendt, siyasal düşünce geleneği perspektifinden bakıldığında, yukarıdaki tanımlamaların desteklenmesi için pek çok gerekçenin olabileceğini söyler. Arendt'e göre bu tanımlar "*egemen Avrupa ulus-devletlerinin yükselişine eşlik eden, yetkin ifadelerini en erken ve hâlâ büyük sözcüleri olan 16. yüzyıl Fransa'sında Jean Bodin'de ve 17. yüzyıl İngiltere'sinde Thomas Hobbes'da bulan eski mutlak iktidar nosyonundan türetilmişlerdir*" (Arendt, 1997, s. 44). Bu tanımların desteklenmesi için pek çok gerekçesinin bulunduğunu söylemek, bu tanımları kabul etmek değildir. Aksine, Arendt bu tanımlara alternatif olabilecek bir politika anlayışı geliştirir. Eylem, eşitlik, özgürlük, kamusal alan ve çoğulluk gibi kavramların dışlandığı politika tanımlarını sahte politika olarak nitelendirir. Bu tanımların yerine hakiki politika olarak nitelendirdiği yeni politika tanımına yönelir. Bu tanımda politika, gerçek anlamını başkalarıyla birlikte eylemek, kamusal alanda onlarla yan yana görünürlük kazanmak, dünyaya eylem ve sözlerle dahil olmak ve böylece "biri" olup yeni şeyler başlatmak anlamına gelmektedir (Arendt, 2012, s. 17).

Arendt'in Aristoteles'ten etkilenerek geliştirdiği düşünme ve eylemin sahici ve sahte biçimleri arasındaki ayrım, Modern Çağ'da politikanın anlamını kaybetmesine neden olan duruma dikkat çekme isteğinden kaynaklanmaktadır (Berktaş, 2011, s. 49). Çünkü Arendt, modern politik kurumların, önemli politik olguların biçimlerini korurken, özünü tahrir ettiğini düşünmektedir. Bu durum, bu özü çağdaş politik yaşama tekrardan nasıl kazandırabileceğimizi, bu perspektiften yola çıkıldığında hangi kurum ve pratiklere ihtiyaç duyulacağı sorularını akıllara getirmektedir. Ancak Arendt'in bu konuda somut bir reçete önerdiğini söylemek oldukça güçtür. Onun politika teorisi, politik kurumların ve pratiklerin nasıl işlediğinin ötesinde, politik olanın anlamını araştırmaya yöneliktir. Dolayısıyla Arendt, bir taraftan modern toplumlarda sahici politikanın yerini neden sahte politika biçimlerinin aldığını açıklarken, diğer yandan çoğulluk üzerine inşa edilmiş sahici bir politika ve onun getireceği özgürlüğün koşullarını araştırmaktadır (Berktaş, 2016, s. 40-41). Bu itibarla Arendt, Antik Yunan'dan özellikle Aristoteles düşüncesinden ilhamla yeni bir politika tanımına yönelmiş ve bu tanımda kullanılacak alternatif enstrümanlar önermiştir.

2. Arendt'e Göre Politikanın Enstrümanları

Politika kavramına araçsal bir biçimde yaklaşan sosyal bilimcilerin repertuarlarında başvurabilecekleri kavramları kestirmek zor değildir. Nitekim araçsalcıların politika tanımlamalarında kullandıkları enstrümanlar arasında iktidar, güç, kuvvet, otorite ve şiddet gibi kavramlar önemli yer edinmektedir. Modern Çağ'da, politikanın tanımlanmasında bu enstrümanların pek çoğunun kullanıldığını görmekteyiz. Tarihin her döneminde başka biçimlerde ele alınan bu kavramlar, günümüzde de farklı biçimlerde de olsa politika tanımlamalarında yeniden üretilmektedirler.

Arendt'e göre, siyaset bilimi terminolojisinde "iktidar", "güç", "kuvvet", "otorite" ve sonunda "şiddet" gibi kavramlar arasında önemli ayrımlar yapılamaması ve birbirinden farklı bu olguların eş anlamlıymış gibi kullanılması, yalnızca linguistik bir körlüğe değil, aynı zamanda, bu kavramların

tekabül ettiği gerçekliğe de kör olmaya yol açmaktadır. Arendt, bu durumda, yeni tanımlar ortaya koymanın daha cazip olduğuna dikkat çeker (Arendt, 1997, s. 49). İktidar, güç, kuvvet, otorite ve şiddet ile politika arasında nasıl bir ilişki olduğu siyasi düşünce tarihinde farklı perspektiflerden ele alınmış bir sorudur. Şüphesiz bu soruya birçok farklı yanıt verilmiştir. Arendt'in farklı bir politika tanımı ve politika teorisi ortaya koymasına sebep olan en önemli nedenler arasında; yukarıdaki sorunun önemli bir yeri olduğu açıktır. Nitekim Arendt Modern Çağ'da politikaya egemen olan bu kavramlara karşı, eylemi, özgürlüğü ve kamusal alanı hâkim kılan alternatif bir politika tanımı ortaya koymak istemektedir. Kendinden önceki düşünürlere yönelttiği eleştirinin temelinde ise, bu kavram karmaşası yer almaktadır.

Arendt'a göre iktidar (*power*), esasında tek bir kişinin tekelinde olmayan, bir gruba ait olan ve o grup olmadığında son bulan bir kavramdır (Arendt, 1997, s. 50). İktidar kavramını araçsal bir biçimde ele almayan Arendt'e göre iktidar, insanlar bir araya gelip, birlikte hareket ettikleri zaman ortaya çıkar. Bundan dolayı iktidar, birlikte hareket etmektir (Berkday, 2011, s. 66). Kuvvet (*strength*) ise, açık bir biçimde tek bir kişiye ait olan, bireysel bir şeyi yani diğer nesne veya kişilerden bağımsız bir biçimde var olan bir olguyu niteler. Gündelik dilde şiddetle ilişkilendirilen güç (*force*) ise, fiziki ve toplumsal hareketlerin serbest bıraktığı enerjiyi niteler. Söz konusu olgular arasında en sık "kötüye" kullanılan kavramın otorite (*authority*) olduğunu belirten Arendt (1997, s. 50-51), bunun nedeni olarak, modern dönemle birlikte, artık otoritenin gerçekten ne olduğunu hem teorik hem de pratik açıdan bilebilecek durumda olmayışımızı gösterir. Dolayısıyla otoritenin ne olduğundan çok ne olmadığı üzerinde durmak söz konusu olguyu daha anlaşılır kılacaktır. Otorite, itaatle ilişkili olduğundan, zorlayıcı araçların kullanılmasını dışlayan bir yapısı vardır. Diğer taraftan eşitlik ekseninde işleyen iktidara da benzemektedir (Arendt, 2012, s. 129). Buradan hareketle bir otorite varlığından söz edilecekse; baskı ya da iktidara gerek kalmaksızın, itaat etmesi istenilenlerin verilen kararı sorgulamadan kabul etmesi gerekir. Nitekim otoriteyi korumak için, kişi ya da makama duyulan saygıyı korumak gerektiğini vurgulayan Arendt, otoritenin en büyük düşmanı ve onu zayıflatmanın en önemli yolunun ise kahkaha olduğunu söyler (Arendt, 1997, s. 51). Şiddet (*violence*), olgusal olarak kuvvete yakın bir anlamı olsa da, kuvvet, güç ve iktidardan farklı olarak, Engels'in de belirttiği gibi daima araçlara gereksinim duyar. Şiddet doğası gereği araçsal olmasının yanında içinde keyfiliği de barındırır (Arendt, 1997, s. 10).

Politika ile iktidar, kuvvet, güç, otorite ve şiddet arasındaki ilişki siyasi ve felsefi düşünce tarihinde şimdiye kadar farklı şekillerde düşünülmüştür. Buna rağmen özellikle modern dönemde düşünürlerin politika kavrayışına dair ortak bir vurgu ön plana çıkar: Söz konusu kavramlar ile politika arasındaki kuvvetli ilişki vurgusu. Arendt ise hem bu kavramları farklı şekillerde tanımlamakta hem de politikayı farklı bir zemine çekerek, onu eylem, söz, özgürlük, çoğulluk ve kamusal alana ilişkin bir mesele olarak yeniden inşa etmektedir. Arendt'in repertuarında önemli bir yer edinen bu kavramlar, onun politika anlayışını kavramak açısından merkezi öneme sahiptir.

Arendt'in üç temel insanı etkinliklerinden en önemlisi olarak gördüğü eylem, tamamen katılımcı ve birlikte tartışılarak yaratılan kamusal alandaki insanların etkileşimleriyle meydana gelir. Yeni bir şeyleri başlatma ve harekete geçirme olanağını içinde taşıyan eylemi politikadan bağımsız düşünmeyen Arendt, çoğulculuğun ve bir aradalığın olduğu yerde politikanın kaçınılmaz olarak var olacağını ifade eder. Dolayısıyla insan, doğumla birlikte kendisine verilmiş olan eylem yeteneği harekete geçirmek için bir siyasal toplumun parçası olmak durumundadır. Eylem için harekete geçmek gerek şarttır ama yeter şart değildir. Harekete geçmenin yanında, eylemin taklit edilemeyen ve yeni bir şey olması gereklidir. Öte yandan, yeni olduğu kadar aynı zamanda politik bir etkinlik olan eylem; beklenilmeyen, öngörülemeyen ve dönüştüren bir durum olarak yapıp-etmelerden farklıdır. Eylemin Arendt'in politik perspektifiyle ilgili olduğu açıktır. Buna karşın, Arendt eylemi sadece politik amaçları açısından benimsemez. Onun için eylem, insanın tam anlamıyla kendisini gerçekleştirdiği, sahici kıldığı ve diğer insanlarla birlikte yaşamasını sağlayan bir etkinliktir (Arendt, 1994, s. 19-20). Böylece, Arendt, eylemin aşkınsal anlamını "aşağıya" çekerek, onu tekrar topluma geri verir (Swift, 2009, s. 42).

Arendt'in politika kavrayışında merkezi bir yere sahip olan bir diğer enstrüman ise sözdür. Arendt'a göre; "Konuşmanın ve eylemin olmadığı bir yaşam, harfiyen, yaşarken ölmek demektir. Kendimizi insani dünyaya söz ve edimle sokarız ve bu dâhil oluş ikinci bir doğuş gibidir." (Arendt, 1994, s. 241). Eylem ile sözün iyi ayrı

insani vasıf olduğunun altını çizen, ama yine de şiddet olmaksızın politik eylemin kendisini çoğunlukla söz üzerinden gerçekleştirdiğini söyleyen Arendt, saf şiddetin ise, tümüyle dilsiz/sessiz olduğunu belirtir. Nitekim böyle bir durum da söz, artık şiddetin bir enstrümanına dönüşür (Arendt, 1994, s. 43-44). Eylem ve konuşma arasındaki ilişkiye dikkat çeken Arendt, konuşmanın eşlik etmediği eylemin öznesini yitirebileceğini de söyler (Arendt, 1994, s. 243-244). Gündelik konuşmalar, fikir alışverişleri, ikna ya da vazgeçirme çabaları gibi ‘sıradan’ konuşmalar da politik eylemin alanına girmektedir (Berktaş, 2016, s. 52).

Arendt’a göre insanlar koşullu varlıklardır. İnsan, eyleme ve etkileşime girdiği anda hem koşullandır hem de koşullar (Arendt, 1994, s. 20). Nitekim Arendt için koşullanmak özgür olmamak anlamına gelmediği gibi, özgür olmak için de koşulların bilinmesi elzemdir. Özgürlüğün eylemle ve başlangıç yapmayla ilgisinin olduğu açıktır. Arendt’in başlangıç olarak tanımladığı eylem ve yeni bir şeye başlama durumu olarak gördüğü özgürlük, en beklenmedik şeyi yani bir mucizeyi içinde barındırır. İnsanın varlığını kamusal alanda olmak ve politik eylemde bulunmakla ilişkilendiren Arendt, doğumdan eyleme, özel alandan kamusal alana geçişi bir tür özgürleşme olarak değerlendirmektedir. Günümüz sınırlı özgürlük anlayışından farklı bir özgürlük anlayışına sahip olan Arendt, özgürlüğü dış dünyanın zorlamalarından kaçıp sığınabilecekleri bir iç özgürlük alanı olarak görmez; aksine bu durumun karşıtı olarak ele alır (Arendt, 2012, s. 199). Bu bakımdan Arendt, özgürlüğü dışsal müdahalelerin yokluğu biçiminde tanımlayan negatif özgürlük anlayışını eleştirir. Bu bireyci perspektif, özgürlüğü eylemden kopararak salt bir felsefi probleme dönüştürür. Kendi iktisadi çıkarımın peşinde koşan ve ekonomik bir varlık olarak görülen bu bireyin, özgürlüğü için politikadan da özgürleşmesi gerektiği varsayılır. Dayanışma, eylem ve kamusal tartışmanın yerine bireysel rekabeti ön plana çıkaran bu anlayış, modern kapitalist toplumların özüne uygundur (Berktaş, 2016, s. 62-63). Arendt, bu türden bir özgürlük anlayışına karşı özgürlüğü kamusal siyasal etkinlikle ilişkilendirir. Bu bakımdan politika bireylerin özgür oldukları biricik yerdir. Bu türden bir özgürlük tanımının Antik kökleri olduğunu söylemek mümkündür. Mutluluğu, özgürlüğü özel alana yerleştiren modern anlayış yerine, özgürlüğün kamusal/politik alanla ilişkilendiği bir alternatif önerilir. Özel çıkarına müdahale edilmediği sürece politik etkinliğe dahil olmayan modern birey anlayışı yerine, özgürleşmek için politikaya dahil olan bir anlayış önerilir.

Politik yaşamı mümkün kılan ya da sadece onunla mümkün olabilecek şey çoğulluk durumudur. Bu sebepten, bizim bildiğimiz en politik halk olan Romalıların dilinde, “yaşamak” insanlar arasında olmak anlamına gelen “*inuer homines esse*” ile “ölmek” ise insanlar arasında olmaktan çıkmak manasına gelen “*inter homines esse desinere*” sözcükleri eş anlamları çağrıştırmaktaydı (Arendt, 1994, s. 18). Çoğulluğu “yeryüzünün ilkesi” olarak gören ve bu duruma oldukça değer veren Arendt, yalnızca “paylaşılan bir dünya”nın özelliği olarak çoğulluğun anlamlı hale getireceğini belirtir. Çoğulluğa imkân sağlayacak ve onu anlamlı hale getirecek “bir dünyada yaşayıp yaşamadığımız” sorusu ise politikanın tekrar tanımlanmasıyla doğrudan ilişkilidir. Eylemin koşulu olarak gördüğü çoğulluğu, insanların tüm benzerlikleri ve farklılıklarıyla bir araya gelerek politika yapma imkânı bulduğu bir durum olarak değerlendiren Arendt, çoğulluğu kendiliğinden gerçekleşecek bir durum olarak görmediği için de, çaba harcanarak ulaşılabilecek bir şey olarak ele alır (Berktaş, 2016, s. 52). Arendtçi perspektiften bakarsak bu duruma ulaşmanın yolu ise, daha fazla farklılık yaratmak, farklılıkları ön plana çıkarmak ve olumlamaktan geçer (Berktaş, 2011, s. 56).

Arendt, farklı anlamlar yüklediği diğer kavramlar gibi kamusal alanı da başka bir şekilde tanımlamıştır. İnsan etkinliklerinden hareketle bir özel alan ve kamusal alan ayrımı yapan Arendt, emek ve iş olarak nitelendirdiği etkinliklerin daha çok özel alanla ilişkili olduğunu düşünürken, eylem etkinliğinin ise kamusal alanla ilişkilendirmiştir. Kamusal alanı bir özgürlük alanı, bir politik alan olarak niteleyen Arendt, kamusal alanda hiyerarşik ilişkilerin olmadığı, tamamen özgür iradeleriyle bir araya gelmiş eşit insanların varlığına işaret etmektedir. Hegemonik ilişkilerin ve şiddetin olmadığı kamusal alanda bireyler diğer insanlarla tartışma ve ikna yolunu kullanarak müzakere eder ve ortak kararlar alırlar (Arendt, 1994). Ama Modern Çağ’la birlikte Arendtçi anlamdaki kamusal alanın ortadan kalkması; özel alana yer açmadığı gibi, yerini toplumsalın yükselişine bırakmıştır. Dolayısıyla Modern Çağ’da kamusal alanın çökmesi, farklılığın ve etkileşimin giderek kaybolmasına neden olurken; birbirine

benzeyen, düşünmekten ve eyleme geçmekten yoksun bireylerin ortaya çıkmasına da neden olmuştur. Böyle bir toplumda eylemin yerini davranış, farklılığın yerine tek tipleşme, düşünmenin yerine itaat geçmiştir. Toplumsalın kamusal alanı kuşatması sebebiyle, kamusal alanda yapılan politika da, yöneten-yönetilen gibi dar bir alana hapsedilmiştir (Doğanay, 2018, s. 213-214).

Neticede, eylem olmadan özgürlüğün deneyimlenebilir bir şey olmadığını düşünen Arendt, eylemi insanlık koşulu olarak gördüğü çoğulluğa karşılık gelen biricik etkinlik olarak ele alır. Buradan hareketle eylemi söz ile ilişkilendirir. Çünkü insanlar kim olduklarını ve farklılıklarını söz aracılığıyla dile getirirler. Eylem, sergileneceği bir sahneye ihtiyaç duyduğu için kamusal alan zorunludur. Çünkü politika, yurttaşların, özgürce konuşarak birbirlerini ikna ettikleri, yaşamlarını sürdürmek amacıyla gerekli gördükleri ortak kararları almak için devamlı katıldıkları bir eylemdir. (Berktaş, 2011, s. 49). Politikayı, farklı seslerden, pek çok enstrümandan oluşan ve sahnede icra edilen bir orkestra gibi düşünürsek, Arendt'in repertuarında politikayı anlamak ve tanımlamak için zengin bir çeşitlilik olduğu görülecektir. Politikayı günümüzdeki pejoratif kullanımından kurtarmak, kamusal iyiye yönelik bir etkinlik olarak görmek için başka enstrümanların devreye sokulması gerekir. Bu, zorunlu olarak mevcut tanımlarda kullanılan kavramların atılması ya da yok sayılmasını gerektirmez. Nitekim Arendt, modern politika tanımlarında sıklıkla kullanılan iktidar, güç, otorite gibi kavramlara, modern düşüncenin tanımladığından farklı bir biçimde tanımlayarak, başvurur. Arendt, bu kavramların başka türlü tanımlanabileceğini göstermeye çalışır. Diğer taraftan şiddet ve söz, tahakküm ve eylem arasında keskin bir karşıtlık kurarak, şiddetin ve tahakkümün politikayla ilişkilendirilemeyeceğini söyler. Çünkü şiddet yaratıcı olmaktan uzaktır. Bir araç olarak kullanılmasına rağmen, uğruna kullanıldığı her amacı araçsallaştırma potansiyeline sahiptir. Diğer bir ifade ile şiddet, bir süre kullanıldığında yeniden kullanılmak üzerine kendisine gerekçe üretir. Yaratıcı değildir ve yeni bir eylem başlatma potansiyelinden yoksundur. Bu bakımdan şiddetle politika arasında simbiyotik bir ilişki değil, gerçek bir karşıtlık söz konusudur. Politika ile şiddeti ilişkilendiren bakış açıları, hakiki politikanın imkânını ortadan kaldırmaktadır. Siyaseti salt iktidar mücadelesi ve şiddet araçlarının örgütlenmesine, devleti meşru şiddete indirgeyen politika tanımları yerine yeni bir tanıma yönelmek gerekmektedir. Arendt, söz ve eylemle ilişkilendirdiği politika kavramı ile bunun mümkün olduğunu iddia etmektedir.

Sonuç: Başka Bir Politika Tanımı Mümkün Mü?

Mutlakiyetçi düşünürlerle birlikte iktidar elde etme ve azamileştirme sanatı, kaynak ve değerlerin dağılımı gibi dar tanımlara hapsedilen modern politikanın hem halkın politikaya ilişkin negatif bir tutum takınmasına hem de sahte politikanın, politikanın tek türü olarak algılanmasına neden olduğu açıktır. Demokrasilerin ve siyasetin krizinden sıklıkla söz edilen bugünlerde alternatif bir politika ve demokrasi tanımı yapılması bir gerekliliktir. Alternatif politika tanımı yapmayı hedefleyen siyaset bilimcilerin Arendt'in politika tanımı üzerinden yeniden düşünmesi de bir gerekliliktir. Antik Yunan'dan Modern Çağ'a değin politikanın geçirmiş olduğu tarihsel evrimi inceleyen Arendt, bir taraftan politikanın eylem, söz, özgürlük, çoğulluk ve kamusal alanla ilişkisini ele almış, diğer taraftan modern politika tanımlamalarında etkili olan kavram setlerini yeniden ele alıp değerlendirmiş ve alternatif bir politika tanımının mümkün olup olmadığı sorusunu irdelemiştir. Politika tanımını, anlam ve değerler üzerinden kurgulayan ve bunu yaparken politikayı dar bir alana hapsedmemeye çalışmayan Arendt için asıl önemli olan, politikanın ve politik eylemin anlaşılmasıdır. Arendt, şiddet ile politika arasında simbiyotik bir ilişki kuran hâkim politika tanımlarının tersine, şiddetin politika karşıtı olduğunu savunur. Çünkü politika, yurttaşların bütününe ilgilendiren meselelerin eşitlerin gözü önünde tartışılmasını gerektirir. Politika her şeyden önce düşünme ve konuşmayla yani sözle ilgilidir. Çünkü politika, gerçek anlamını başkalarıyla birlikte eylemek, kamusal alanda onlarla yan yana görünürlük kazanmak, dünyaya eylem ve sözlerle dâhil olmak ve böylece "biri" olup yeni şeyler başlatmak anlamına gelmektedir. Dolayısıyla Arendt'in öncelikli amaçlarından birisi, iktidar mücadelesi, ekonomik kaynakların dağılımı ve yönetime ilişkin reçeteler sunmak değil, modern dönemde hakim olan ve sahte politika olarak adlandırdığı tanımdaki sorunları belirlemek, alternatif bir politikanın olanaklı olduğunu göstermektir. Mutlak hakikati, şiddeti, egemenliği, tahakkümü, ekonomiyi politikanın merkezine yerleştirmeye çalışan sahte politika anlayışına eleştiriler yönelten Arendt, egemenlik yerine özgürlük, tek bir hakikat yerine çoğulluk, toplumsal yerine kamusal alanı

merkeze alan bir politik anlayış biçimi geliştirmiştir. Günümüzde hakiki politikanın hala bir anlamı olduğunu, politikanın önemli ve değerli bir insani eylem olarak tanımlanabileceğini gösteren Arendt, başka bir politika tanımının mümkün olduğunu ve politikada alternatif bir tanım geliştirilebileceğini bizlere göstermektedir.

Kaynakça

- Ağaoğulları, M. A., & Köker, L. (1991). *İmparatorluktan Tanrı Devletine Siyasal Düşünceler*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Arendt, H. (2012). *Geçmişle Gelecek Arasında*. (B. S. Şener, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Arendt, H. (1994). *İnsanlık Durumu*. (B. S. Şener, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Arendt, H. (1997). *Şiddet Üzerine*. (B. Peker, Çev.) İstanbul: İletişim Yayınları.
- Aristoteles. (2017). *Nikomakos'a Etik*. (S. Babür, Çev.) Ankara: BilgeSu Yayıncılık.
- Aristoteles. (2004). *Politika*. (M. Tunçay, Çev.) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Bağce, E. (2009). Antik Yunan'dan Günümüze Siyaset: Ezeli Sorunlar Ve Yeni Arayışlar. A. Özkan (Dü.) içinde, *Siyasetin İletişimi* (s. 11-32). İstanbul: Tasam Yayınları.
- Bağce, E. (2007). Siyaset ve Demokrasi Üzerine Eleştirel Bir Değerlendirme. *Amme İdaresi Dergisi*, 40 (4), 1-19.
- Berktaş, F. (2016). *Dünyayı Bugünde Sevmek: Hannah Arendt'in Politika Anlayışı*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Berktaş, F. (2011). *Politikanın Çağrısı*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Çelik, A., & Aykutaalp, A. (2017). Bios Politikos'tan Homo Economicus'a: Karşılaştırmalı Bir Perspektifle Antik ve Modern Dönemde İnsan, Ekonomi ve Siyaset İlişkisi. *İnsan&İnsan* (13), 223-241.
- Doğanay, G. (2018). Siyaset Alanını Arındırma: Hannah Arendt'i Yeniden Düşünmek. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20 (2), 211-231.
- Hobbes, T. (2007). *Leviathan veya Bir Din ve Dünya Devletinin İçeriği, Biçimi ve Kudreti*. (S. Lim, Çev.) İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Machiavelli, N. (1955). *Hükümdar*. (Y. A. Egeli, Çev.) Ankara: Yıldız Matbaası.
- Platon. (1975). *Devlet*. (M. A. Sabahattin Eyüboğlu, Çev.) İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Platon. (2017). Diyaloglar. *Sokrates'in Savunması* (T. Aktürel, Çev., s. 11-39). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Swift, S. (2009). *Hannah Arendt*. New York: Routledge.
- Weber, M. (2006). *Meslek Olarak Siyaset*. (M. S. Afşar Timuçin, Çev.) İstanbul: Chiviyazıları.